

B.A. 5th Semester (Honours) Examination, 2022 (CBCS)**Subject : Sanskrit****Course : CC-XII****Time: 3 Hours****Full Marks: 60***The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answer in their own words
as far as practicable.*

1. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु 'क' विभागतः षन्नां, 'ख' विभागतः चतुर्णां प्रश्नानां चोत्तरं सुरगिरा देवनागरीलिपिमाश्रित्य
देयम् : 2×10=20
- निम्नलिखित प्रश्ने 'क' विभाग থেকে ছয়টি এবং 'খ' বিভাগ থেকে চারটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃতভাষায় দেবনাগরী
হরফে দাও :

'ক'-বিভাগ:**'ক'-বিভাগ**

- (a) को नाम वार्तिककारः? किञ्च लक्षणं वार्तिकस्य?
বার্তিককার কে? বার্তিকের লক্ষণ কী?
- (b) का नाम वृद्धिः?
বৃদ্ধি কাকে বলে?
- (c) सम्प्रसारणस्य स्वरूपं किम्?
সম্প্রসারণের স্বরূপ কী?
- (d) व्याकरणशास्त्रे का नाम गतिः?
ব্যাকরণশাস্ত্রে 'গতি' বলতে কী বোঝায়?
- (e) सोदाहरणं स्वरूपं लिख - 'उपधा'।
উদাহরণসহ স্বরূপ লেখো - 'উপধা'।
- (f) व्याकरणशास्त्रे किं नाम सूत्रस्वरूपम्?
ব্যাকরণশাস্ত্রে সূত্রের স্বরূপ বলতে কী বোঝায়?
- (g) यथेच्छम् एकम् आलोचनीयम् - टि, घि।
ইচ্ছানুসারে একটির আলোচনা করো - টি, ঘি।
- (h) सोदाहरणम् उपसर्गस्य स्वरूपमालोचय।
উদাহরণসহ উপসর্গের স্বরূপ আলোচনা করো।
- (i) गुणसंज्ञां विधीयताम्।
গুণসংজ্ঞা বিধান করো।

'ख'-विभागः

'ख'-विभाग

(j) वृत्तिः का? कति विधा वृत्तयः?

वृत्ति की? कय प्रकार?

(k) 'योगविभागः' कः? किं तस्य उदाहरणम्?

'योगविभाग' की? उदाहरण दाओ।

(l) 'अश्वघासः' शब्दस्य व्यासवाक्यं प्रदर्श। अश्वशब्दस्य पूर्वनिपाते को हेतुरिति प्रतिपादनीयः।

'अश्वघासः' शब्दটির ব্যাসবাক্য বলো এবং 'অশ্ব' শব্দের পূর্বনিপাতের কারণ নির্দেশ করো।

(m) टीका लेख्या - 'एकदेशी समासः'।

টীকা লেখো - 'একদেশী সমাসঃ'।

(n) भूतपूर्वः इति समस्तपदस्य व्यासवाक्यमुल्लिख्य भूतशब्दस्य पूर्वनिपातत्वे कारणमुल्लिख्यताम्।

ভূতপূর্বঃ পদটির ব্যাসবাক্য উল্লেখপূর্বক ভূত শব্দের পূর্বনিপাতের কারণ নির্দেশ করো।

(o) सूत्रमुल्लिख्य समाहारद्वन्द्वसमासस्य उदाहरणमेकं प्रदेयम्।

প্রাসঙ্গিক সূত্র উল্লেখ করে সমাহারদ্বন্দ্ব সমাসের একটি উদাহরণ দাও।

2. अधःस्थितेषु प्रश्नेषु यथाकामं चतुर्णां प्रश्नानामुत्तरं देयम्। तेषु प्रश्नेषु द्वितयं सुरगिरा समाधेयम्।

5×4=20

নিম্নলিখিত প্রশ্নসমূহের মধ্যে যে কোনো চারটি প্রশ্নের উত্তর দাও। চারটির মধ্যে দুটির উত্তর সংস্কৃতভাষায় দিতে হবে।

(a) व्याख्यायताम् - सापेक्षत्वेऽपि गमकत्वात् समासः।

পঞ্জক্তি ব্যাখ্যাকরো - সাপেক্ষত্বেহপি গমকত্বাৎ সমাসঃ।

(b) व्याख्यायताम् - तृतीया सप्तम्योर्बहुलम्।

সূত্র ব্যাখ্যাকরো - তৃতীয়া সপ্তম্যোৰ্ভুলম্।

(c) व्याख्यायताम् - तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन।

ব্যাখ্যাকরো - তৃতীয়া তৎকৃতার্থেণ গুণবচনেন।

(d) द्वन्द्वकशेषयोः पार्थक्यम् आलोचयत्।

একশেষ ও দ্বন্দের পার্থক্য কী?

(e) व्याख्यायताम् - उपमानानि सामान्यवचनैः।

সূত্র ব্যাখ্যাকরো - উপমানানি সামান্যবচনৈঃ।

(f) सूत्रोल्लेखपूर्वकं विग्रहवाक्यं प्रदर्श्य द्वयोः समास नाम निरूपयत्।

সূত্র উল্লেখপূর্বক বিগ্রহবাক্য দেখিয়ে দুটির সমাস নিরূপণ করো — কেশাকেশি, ধান্যার্থঃ, পাণিপাদম্।

3. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु द्वयोः उत्तरं देयम् :

10×2=20

নিম্নলিখিত প্রশ্নসমূহের মধ্যে দুটির উত্তর দাও।

- (a) समासशब्दस्य अर्थः क भट्टोजीदीक्षितमनुसृत्य समासस्य श्रेणीविभागः प्रदर्शयताम्।
সমাস শব্দের অর্থ কী ভট্টোজীদীক্ষিতের অনুসরণে সমাসের শ্রেণিবিভাগ দেখাও।
- (b) प्राधान्येन केष्वर्थेषु अव्ययीभावसमासः भवति? सोदाहरणं उपस्थाप्यताम्।
প্রধানত কোন কোন অর্থে অব্যয়ীভাব সমাস হয় উদাহরণসহ লেখো।
- (c) बहुव्रीहिसमासस्य प्रकारभेदाः वैशिष्ट्यानि च आलोचयत।
বহুব্রীহি সমাসের প্রকারভেদ ও বৈশিষ্ট্য আলোচনা করো।
- (d) समानाधिकरणतत्पुरुषः कतिविधः? के च ते? तेषां स्वरूपाणि सोदाहरणम् आलोच्यन्ताम्।
সমানাধিকরণ তৎপুরুষ কতপ্রকার ও কী কী উদাহরণসহ স্বরূপ আলোচনা করো।